

Світлана Веселка – відомий театрознавець, автор понад сотні публікацій у фахових часописах та засобах масової інформації, радіо- та телепередач.

Акторські роботи і вистави, долі митців, ювілеї і творчі кризи сценічних колективів – усе, що складало упродовж десятиріч і складає сьогодні химерну й змінну картину строкатого театрального життя

України, зафіксовано, описано, пережито й увіковічено її пером. Світлана Веселка – випускниця Львівського державного університету імени Івана Франка. Про долю і професію театрознавця з нею розмовляють студенти III курсу театрознавчого відділення філологічного факультету ЛНУ імени Івана Франка.

Світлана Веселка та студенти III курсу театрознавчого відділення ЛНУ ім. Івана Франка.

НАЙПЕРШЕ – ЛЮБИТИ ТЕАТР !

Ольга Ковтало: *Світлано Михайлівно, що відчуваєте зараз тут, на факультеті журналістики, де проминули Ваші студентські роки?*

Світлана Веселка: Якщо я скажу, що відчуваю хвилювання, це буде банально. Я відчуваю велику відповідальність перед вами за те, що мушу за всі ті роки надбане, якщо воно має хоч маленьку вартість, вам віддати.

Надія Кондур: *Чи був у Вашому житті момент сумніву щодо обраного шляху – писати про театр? Можливо, Ви відчуваєте, що могли б себе зреалізувати в чомусь іншому?*

Світлана Веселка: Я закінчувала факультет журналістики. Практику проходила у київській газеті “Молодь України”. Це було дуже почесно. Виступала з критичними коментарями зі студентського життя, писала іноді про театр, але я знала, що ні про що інше не писатиму. І готувалася до цього. Наполегливо, все життя. І я не вважаю, що зреалізувалася. Та нічим іншим мені займатися не хотілося і не хочеться.

Тарас Працьовитий: *Ви працювали завлітом у Львівському театрі юного глядача і в Театрі імени М. Заньковецької. Яка різниця між роботою завліта у дитячому театрі та академічному?*

Світлана Веселка: Практично її немає. Різниця лише в тому, що, коли я працювала в ТЮГові, там була ще посада завпеда (її потім скасували). У роботі завліта і роботі завпеда було багато спільного, і це були щасливі роки... Тоді в ТЮГові працювали Сергій Володимирович Данченко, Володимир Дмитрович Опанасенко (нині покійні), Ада Іллівна Кунія. Це був період злету театру, це була височінь, це була безкомпромісність – творча, репертуарна, етична. Працювати для дітей було престижно. У Театр ім. М. Заньковецької я прийшла на запрошення С. Данченка. Так, як він розумів роботу завліта і літературної частини, ніхто більше так не розуміє. То була щаслива робота, бо займалися саме тим, чим треба. Драматургічних надходжень (і графоманських, і вартих уваги) було в Театрі ім. М. Заньковецької багато, бо всі хотіли прорватися на сцену академічного

театру! А скільки доводилося писати відповідей на скарги бездарних драматургів!

Тетяна Калиній: *Ви побували у багатьох театрах України, зокрема Галичини. Як Ви оцінюєте рівень їхньої професійності?*

Світлана Веселка: Останнім часом театри Галичини можна бачити тільки на короткочасних гастрольях у Львові. Скажімо, моїм улюбленим театром був Івано-Франківський театр. Про заньківчан не кажу – то само собою. Івано-Франківський театр завжди мав власне обличчя – і це найголовніше. Там працює найкращий сценограф Галичини Олександр Семенюк. Часта зміна режисерів призвела до того, що остання вистава цього театру (до речі, весела комедія “Глядачам дивитися заборонено”) була нудним видовищем. Характеристики мої побіжні, досить поверхові. Якщо котрийсь з цих театрів приїде до Львова, обов’язково попросимо СТД організувати обговорення вистав. Волинський театр у Луцьку занепав від того, що там немає молоді. Рівненський театр тримається більш-менш, але там свої проблеми, зокрема режисерські. Чернівецький театр був практично знищений років три тому – після того, як найкращого в Україні директора театру пана Сулятицького було звільнено з роботи. Почалася “чехарда” режисерів. Тепер там дуже перспективний, творчий, неспокійний, фантазійний режисер – Олег Мосійчук, і я сподіваюсь, що Чернівецький театр знову засяє.

Ужгородський театр... Якийсь непевний. Творчість там – “як мокре горить”. Дрогобицький театр – наш побратим найближчий. Я ніжно ставлюся до цього театру, бо він у жахливих умовах працює, але творчу “планку” тримає досить високо. Там був хороший режисер – Володимир Грицак. Тепер він в Івано-Франківську. На зміну йому прийшов бунтівник Роман Валько – людина, яка чудово володіє своєю професією. Він пережив шок у нашому Першому українському театрі для дітей та юнацтва, і тепер, по двох роках мовчання, пішов головним до Дрогобицького театру.

Брак режисерських кадрів, режисерської школи різко позначився на рівні театрів. Чи не найбільш стабільний і творчо активний Тернопільський театр (тепер він академічний). Але робити висновки по одній гастрольній виставі не варто. Не професійно.

Катерина Яніцька: *Чи створює, на Вашу думку, критик імідж театрові?*

Світлана Веселка: Тепер ні. І, гадаю, це позначається на творчому рівні театрів. До того ж склалася парадоксальна ситуація: на фестивалях останнє слово за директорами театрів, за спонсорами – з критиками ніхто не рахується. Про це уже говорила відомий критик, театрознавець Валентина Ігорівна Заболотна. Вона навіть писала гнівно про це в журналі “Український театр”, але то все ні до чого! Доки триватиме комерціалізація театрів (а вона тільки-но почалася), доти критик не створюватиме імідж театру. Цілісної картини театрального життя України, зокрема Галичини, немає. Це вже непокоїть істориків театру.

Катерина Яніцька: *А скільки Ви переглядаєте вистав за рік?*

Світлана Веселка: Я не рахувала цього. Дивлюся все, що можна подивитися. У Львові абсолютно все. На превеликий жаль, тепер немає відряджень, бо немає фінансування у Спілці театральних діячів. Тому відчуваю брак свіжих вражень (театральних). І це позначається на професії.

Тарас Працьовитий: *Ви говорите про брак вражень. А як щодо фестивалю “Золотий лев”?*

Світлана Веселка: Це вже шостий фестиваль “Золотий лев”. На мою думку, попередні були цікавіші. Було більш широке представництво, було, просто кажучи, більше цікавих вистав... Вражень, звичайно, багато, і вони різні. Як на мене, хибував фестиваль на організаційні моменти. Не було семінарів, не було майстер-класів, не було зустрічей, крім зустрічей з Віктюком, Ступкою, Жолдаком. Це брак інформації. Не завадило б розказати в анотації про особливості символіки японського театру. Так само цього не було на виставі німецького театру “Моцарт і Сальєрі” Пушкіна. Між двома частинами вистави, а також на її початку режисер використав “Сцену з Фаустом” Пушкіна. Люди – це мене обурило остаточно – сиділи і говорили: “До чого тут Гете?”. А Гете до того мав тільки опосередковане відношення. І якби був відповідний інформаційний матеріал, нічого, крім користі, він би не дав. Враження різноманітні. Я дуже схвально ставлюся до вистав київського Молодого театру, зокрема до “Геди Габлер” Ібсена. Цього драматурга ставити надзвичайно важко... І тільки при наявності ідеального акторського ансамблю, вишуканої сценографії Сергія Маслобойщикова, завдяки високій культурі Станіслава Мойсеєва, режисера, ця вистава відбулася. Цікавою була вистава київського режисера Богомазова “Морфій” за Булгаковим. Вистави Романа Віктюка я подивитись не змогла, бо захворіла.

Марія Кирилів: *Як Ви оцінюєте рівень культури сучасного молодого театрального покоління, зокрема режисерів?*

Світлана Веселка: У цілому оцінюю, звичайно, позитивно. Бо те, що приходить, – воно несе обов’язково заряд

майбутнього! Але непокоїть те, що українські театри перестали довіряти самі собі, перестали довіряти українській культурі, якої часто не знають. І тому женуться будь-що за авангардом. Але ж авангард без свіжої ідеї існувати не може. І беруть тільки форму, епігонське захоплення пост-модерністською естетикою. Скандальна вистава “Гамлет” у постановці Андрія Жолдака. Шекспір – це дуже зручний “дах” над головою. В одному гумористичному есе я прочитала: “Шекспір, класик XVI ст., сьогодні за себе не відповідає”. “Гамлет” – універсальна п’єса. “Гамлет” щостоліття, навіть щодесятиліття міняється, бо в ньому закладено вічне. А коли забувається про вічне, а береться тільки бажання епатувати публіку, показати себе – тоді виходить лазня чи пральний комбінат, де час від часу звучать записані в поганому виконанні деякі репліки... Режисер вистави А. Жолдак – людина, безперечно, талановита. Він агресивно сповідує тотальний театр. Взагалі молодого режисера, який не шукає нового, бути просто не може.

Тетяна Калиній: *А які у Вас враження від сучасного покоління акторів у порівнянні з минулими поколіннями?*

Світлана Веселка: Звичайно, театр дуже змінився. Це природно. Але молоді актори фактично опинилися поза критикою. Почалося це не сьогодні і не вчора. Покоління заньківчан, скажімо сорокалітніх (це вже середній вік), не відоме широкому загалу. Про такого надзвичайно талановитого актора, як Вадим Яковенко, – не знають. Театр на гастролі не їздить, преса дуже скупа (не хочуть взагалі друкувати театральних матеріалів). Тому говорити про покоління як про покоління було б зухвало. Бачу сміливість. Бачу розкутість. Набагато частіше хотілося б бачити відданість театрові, відданість своїй професії, не розмінюю на рекламні приваби, на розголос, на розкрутку, а без цього майже ніхто обійтися не може. Брак загальної культури.

Марія Кирилів: *А чи є у Вас улюблені вистави, актори?*

Світлана Веселка: Аякже! Я люблю театр ім. Л. Курбаса. Моя улюблена вистава – “Марко Проклятий” за поезіями Василя Стуса. Я цю виставу дивлюсь безліч разів і щоразу ніби входжу до храму. Яка височінь духовна! У кожного. Вистава бере своєю атмосферою, аурую і абсолютною, як казав Б. Пастернак, “до полной гибели всерьез” віддачею. Коли Олег Стефан, один з найкращих акторів України, читає “Як хочеться вмерти”, то ти розумієш, що смерть – це не кінець, це просто інше життя. В іншому зовсім вимірі.

Люблю вистави Алли Григорівни Бабенко. Деякі. Зокрема “Дядю Ваню” А. Чехова, “Ідіота” за Достоєвським, останню її виставу “Жіночі ігри”. Щодо вистав Першого українського театру, то, на мою думку, хороші надії подає Олексій Кравчук. Він поставив “Золотий човник” і “Зайчика-хвалька”. Не треба поблажливо ставитися до казок – це запам’ятайте собі! Бо казки – то наша премудрість. Так само – хороші лялькові вистави. Але казки теж потребують свіжого погляду, сучасної естетики.

Щодо вистав Театру ім. М. Заньковецької – там складна ситуація. Репертуарна, насамперед. Бо те, що театр ставить третю п’єсу Надії Ковалик, – це ганьба! Знаю, що б хто не написав, відповідь буде одна: зате вона дає касу. Це єдиний критерій, за яким беруться ці п’єси. Втім, про заньківчан з

приводу їхнього 85-ліття написано так багато, що можна знайти відповідь на будь-яке запитання! Одне неспростовне – постійна увага до молоді. Як і моя постійна, пожиттєва любов до цього театру.

На мій погляд, цікаво дебютувала молодий режисер Галя Воловецька виставою “Маргаритка”. І, дай Боже, Галі працювати не гірше.

Катерина Яніцька: *Ваш улюблений герой рецензії?*

Світлана Веселка: Герой – не знаю. Хм... Л. Толстой сказав: “Для художника у розумінні відповідності всім сторонам життя не може і не повинно бути героїв, а мають бути люди”. Коли я бачу хорошу акторську роботу – це для мене свято. Був час, коли Ф.М. Стригун “царював” на сцені. Я любила про нього писати. Приємно було спостерігати, приємно було відтворювати свої спостереження в словах. Інша річ – виходило це чи ні. Але простежувати, як рідкісні дані актора відливаються у майстерність, – цей процес одна з принад нашої професії.

Я люблю акторів Львівського ТЮГу. Люблю тих малих актрис амплу трагедії, які грають хлопчиків. Це надзвичайно самовіддані, чесні і талановиті люди. Сьогодні це Оля Гапа, Леся Шкап’як. Про них я любила і люблю писати.

Люблю писати про складні перетворення, катаклізми душевні у метафізичному просторі сучасних вистав. Нечасто це доводиться спостерігати, оскільки чи не найлегше – спекуляція на авангарді.

І ще: не ставтеся зверхньо до театрів ляльок! Це складне, загадкове мистецтво! Можливості ляльки практично безмежні!

Ольга Ковтало: *Ваш перший публічний виступ: публікація в пресі і усна рецензія.*

Світлана Веселка: Перша? Я не пам’ятаю, чесно кажучи. А перша усна рецензія – також не пам’ятаю, бо потім їх було так багато! В усіх театрах України. Апогей, мабуть – 70–80-ті... Я з великою приємністю згадую ті роки, оскільки всі театри України були як на долоні. І я знаю, як чекали тих усних рецензій, не тільки моїх, актори! Яка це була хороша практика, бо фактично жоден театр України не залишався поза критикою – на відміну від сьогодні.

Тетяна Каліній: *Який Ви знаходите спосіб для того, щоб дати негативну оцінку?*

Світлана Веселка: По-перше, думаю, як не образити людей. Про це треба завжди пам’ятати. По-друге, позитивні матеріали писати набагато важче, ніж просто взяти і так вмить перекреслити зроблене. Сказати “більш виважено” я не можу, оскільки кожен матеріал пишеться виважено, в усякому разі, має так писатися. Дозвольте звернутися до власного досвіду. Я люблю театр ім. Л. Курбаса. Дуже. Але вийшла провальна вистава “Камінний господар”. Через що я тільки не переступала в собі, коли писала відгук – такий, на який заслуговує, на мою думку, ця вистава! Я і плакала, і боялася ходити повз театр, коли вийшла рецензія. Але вони мудріші за мене, вони шляхетніші за мене – вони подякували, курбасівці!

Ви можете спитати: а чи треба було писати ту рецензію? Треба. Хоча мені її і не замовляли. Це було принципово важливо. Для самоповаги. Випробування.

Надія Кондур: *Рецензія, як на Ваш досвід, має бути*

самостійним художнім твором чи це щось вторинне щодо вистави?

Світлана Веселка: Бажано, щоб це був самостійний твір, особливо коли пишеш творчий портрет, – тут начало літературне, белетристичне обов’язково має бути присутнє. Штампів накопичилося стільки, що вже штампи стають початком нових штампів. Шукайте родзиночку. В усьому. Не зловживайте епітетами. По можливості уникайте їх.

Надія Кондур: *Критики, журналісти пишуть про театри, про акторів, режисерів, а про самих критиків, театрознавців, завіттів писати не прийнято. Ваша думка щодо цього?*

Світлана Веселка: Я думаю, що про критиків, театрознавців, якщо вони видатні, пишуть посмертно. А так – ну чого про нього писати, про критика? Про завіттів треба писати, бо це подвижники. Це люди, які мають силу-силенну обов’язків і не мають ніяких прав. Це люди, які в театрі, як вважають, повинні робити все: від написання службових характеристик і до урочистих промов, від статей за підписами народних артистів і до якихось оголошень. Їхня відданість театру безмежна. Пригадую, якось я добрим словом згадала Ніну Леонідівну Бічюю як завітна Театру юного глядача, тоді ім. Горького. І я ставлю це собі в заслугу. Отак.

Надія Кондур: *Що заважає плідній роботі театрального критика, а що допомагає?*

Світлана Веселка: Заважає сліпа закоханість в актора, в режисера. Я маю на увазі – по сцені. Заважає приятелювання. Заважає бажання будь-що сподобатися. Страшенно заважає страх, що комусь це не сподобається. Оцінки треба в собі викорінювати. Це не так легко. А те, що сприяє, те, без чого не можна, – це любов до театру. Не до себе. Не бажання показати себе, свою ерудицію. Неупереджено, свіжим оком завжди дивитися всі вистави. Це головне. І старайтеся, щоби з вашої рецензії можна було скласти уявлення про виставу. Не зловживайте філософською термінологією.

Тарас Працьовитий: *Ви, як досвідчений театральний критик, могли б нам, студентам, порадити, як “пробиратися” на вистави, якщо туди не пускають офіційно?*

Світлана Веселка: Колись... То було, як ви розумієте, дуже давно, коли приїхав славетний тенор Іван Семенович Козловський (співав Герцога в “Ріголетто”), я пролізла... крізь вікно чоловічого туалету! Ну, це екстремальний випадок! Спробуйте домовитися з адміністрацією театру.

Ольга Ковтало: *Що Ви можете побажати нам, студентам-театрознавцям, для самоствердження на такій складній мистецькій дорозі?*

Світлана Веселка: Найперше – любити театр! Найголовніше – любити театр! Поважати театр, поважати людей, які там працюють, ніколи не відчувати себе людиною зверхньою – такою, що прийшла судити. Ніколи в житті! Пам’ятати, що кожна вистава, якою б вона не вийшла, – це праця душі. Високі слова... Не люблю. Але не можу не сказати: це праця душі...

*Опрацювання аудіозапису Тетяни Каліній та Надії Кондур.
Журнальна редакція Надії Кондур.*